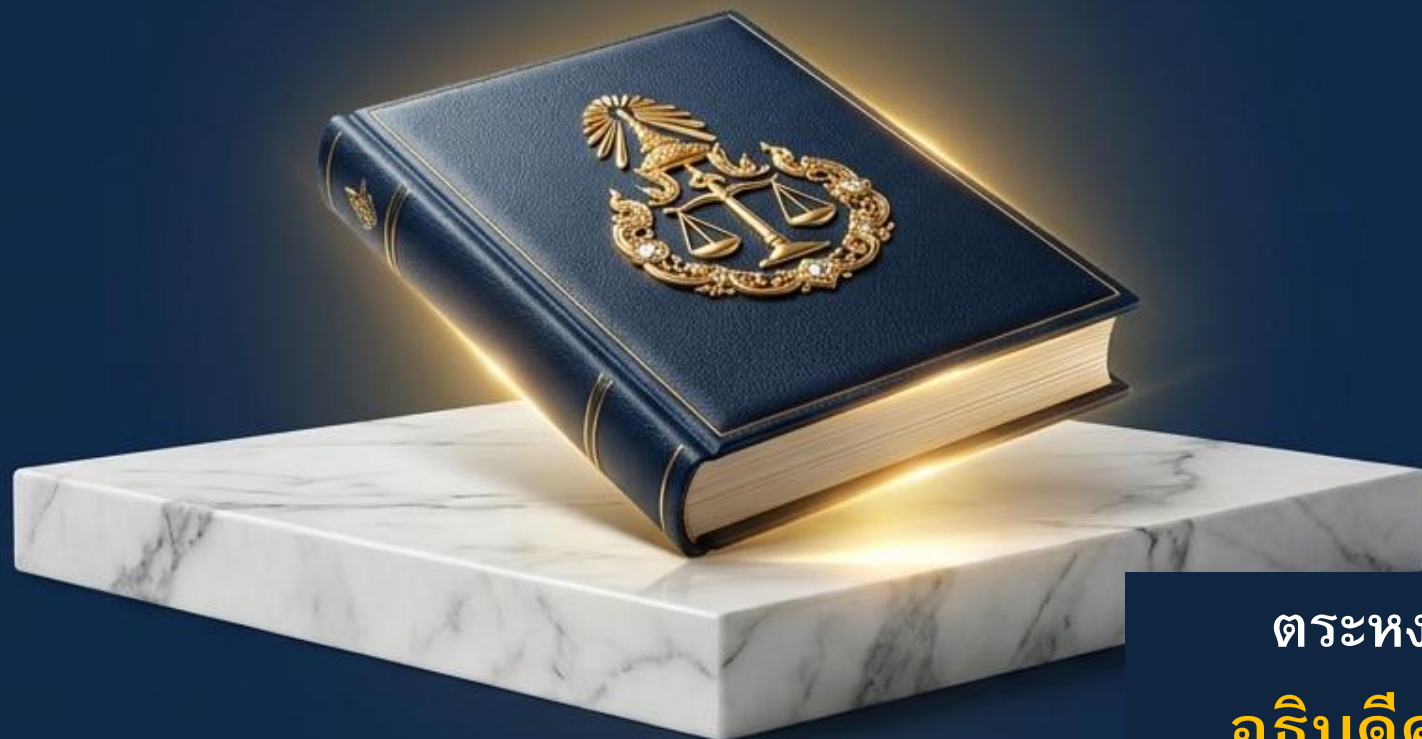

การตรวจสอบร่าง กฎหมายก่อนประกาศใช้

การตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติ

ตระหง่าน เกียรติศิริโรจน์
อธิบดีศาลปกครองกลาง

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

สรุปโครงสร้างอำนาจการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยแบ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร (แยกเป็น ส่วนนโยบายและส่วนปกครอง) และฝ่ายตุลาการ พร้อมระบุ ประเภทกฎหมายที่แต่ละส่วนมีอำนาจตราขึ้น

ฝ่ายบริหาร (ระดับนโยบาย)

คณะรัฐมนตรีดูแลการออกพระราชกฤษฎีกา

- กฎกระทรวง
- ประกาศกระทรวง

ฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา)

มีอำนาจตราพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ

- พระราชบัญญัติ
- พระราชกำหนด

องค์กรตุลาการที่สำคัญ

ประกอบด้วยศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง เพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย

ปลัดกระทรวง อธิบดี และเจ้าหน้าที่รัฐ

- ออกระเบียบ
- ประกาศ
- ข้อบังคับ

ฝ่ายปกครอง (ส่วนปฏิบัติการ)

- ออกระเบียบ
- ประกาศ
- ข้อบังคับ

ฝ่าย / หน่วยงาน	ผู้รับผิดชอบ	ประเภทกฎหมาย / กฎ
ฝ่ายนิติบัญญัติ	รัฐสภา	พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ, พ.ร.บ., พ.ร.ก.
ฝ่ายบริหาร (นโยบาย)	คณะรัฐมนตรี	พระราชกฤษฎีกา, กฎกระทรวง, ประกาศกระทรวง
ฝ่ายปกครอง	ปลัดฯ, อธิบดี, กรม	ระเบียบ, ประกาศ, ข้อบังคับ

5 ช่องทางหลัก: การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

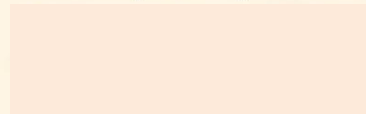
สรุปกระบวนการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายในประเทศไทย โดยแบ่งตามประเภทของกฎหมายและช่วงเวลาการตรวจสอบ พร้อมระบุนมาตราอ้างอิง

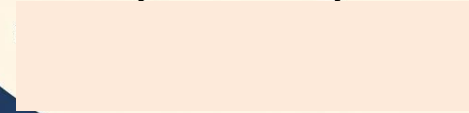
**การตรวจสอบ
ก่อนประกาศใช้
(ร่างกฎหมาย)**

**ร่างพระราชบัญญัติทั่วไป
(ม. 148)**

**ร่าง พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญ
(ม. 132 + 148)**

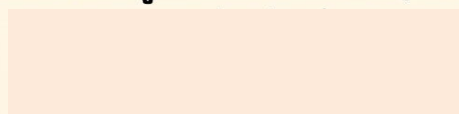
**การตรวจสอบพระราชกำหนด
(ม. 172 + 173)**

**กฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี (ม. 212)
เมื่อศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า
กฎหมายที่จะใช้ในคดีนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ**

การเสนอผ่านผู้ตรวจการแผ่นดิน (ม. 231)

**การตรวจสอบ
กฎหมายที่ตราขึ้นหรือ
กำลังจะบังคับใช้**

ใครมีอำนาจเสนอกฎหมาย? สรุปชัดเจนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 133

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 133 กำหนดหลักเกณฑ์การเสนอร่างพระราชบัญญัติ โดยต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน ซึ่งระบุกลุ่มผู้มีสิทธิเสนอ 3 กลุ่มหลัก และเงื่อนไขพิเศษสำหรับร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเงิน

3 กลุ่มผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย

คณะรัฐมนตรี

มีอำนาจเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรได้โดยตรง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) 20 คนขึ้นไป

ต้องใช้จำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่ายี่สิบคนในการร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย

10,000+ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 10,000 คนขึ้นไป

เข้าชื่อเสนอเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพหรือหน้าที่ของรัฐตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

เงื่อนไขสำคัญ "ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน"

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

หากเสนอโดย ส.ส. หรือประชาชน จะมีเงื่อนไขตรวจสอบที่เข้มงวดกว่าปกติ

ต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ร่างกฎหมายการเงินจาก ส.ส. หรือประชาชน จะเสนอได้ก็ต่อเมื่อนายกฯ ลงนามรับรอง

ขั้นตอนการตรวจสอบร่างกฎหมายก่อนประกาศใช้ (ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 148)

การเริ่มต้นและผู้มีอำนาจเสนอความเห็น

ระหว่างพิจารณาและผลการวินิจฉัย

1/10

สมาชิกรัฐสภาจำนวน
1 ใน 10

ร่างพระราชบัญญัติ

ช่องทางการเสนอความเห็น

สมาชิกรัฐสภาเสนอต่อประธานสภาของตน
เพื่อส่งต่อไปยังศาลรัฐธรรมนูญและแจ้ง
นายกรัฐมนตรี

ประธานสภา

สมาชิก ส.ส. หรือ ส.ว. (หรือรวมกัน)
ไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

นายกรัฐมนตรีเสนอโดยตรง

หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่า
ร่างกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ
สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยได้เอง

ระงับการนำขึ้นทูลเกล้าฯ

ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
นายกรัฐมนตรีจะนำร่างกฎหมาย
ขึ้นทูลเกล้าฯ มิได้

ร่างกฎหมายเป็นอันตกไป

หากศาลวินิจฉัยว่ามีข้อความขัดต่อ
รัฐธรรมนูญในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ

ด้านสุดท้ายก่อนกฎหมายมีผลบังคับใช้

สภาเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ

รอไว้ 5 วัน

นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ
ถวาย (ตามมาตรา 81)

ภายใน 20 วัน นับแต่วันที่
พ้นกำหนด 5 วัน

2 เหตุผลหลักในการขอระงับร่างกฎหมาย

มีข้อความขัดหรือแย้ง

เนื้อหาของกฎหมายขัดต่อ
รัฐธรรมนูญโดยตรง

ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้อง

กระบวนการออกกฎหมายไม่เป็นไปตาม
บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

อำนาจการตรวจสอบอยู่ในมือใคร?

3 เส้นทางเปิดกลไกตรวจสอบ (ตามมาตรา 148)

เฉพาะ ส.ส.

รวมกันไม่น้อยกว่า
1/10

เสนอความเห็นผ่านทาง
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

เฉพาะ ส.ว.

รวมกันไม่น้อยกว่า
1/10

เสนอความเห็นผ่านทาง
ประธานวุฒิสภา

ส.ส. และ ส.ว.

รวมกันไม่น้อยกว่า
1/10

เสนอความเห็นผ่านทาง
ประธานรัฐสภา

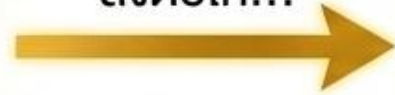
ขั้นตอนการส่งเรื่องของฝ่ายนิติบัญญัติ

A

สส. / สว.
เสนอความเห็น

ส่งต่อให้...

B

ประธานสภาฯ /
ประธานวุฒิสภา
/ ประธานรัฐสภา

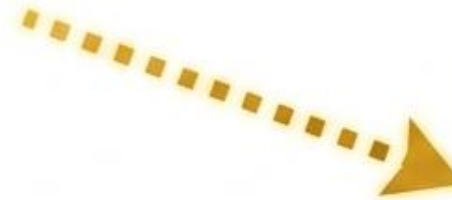
ส่งเรื่องไปยัง...

C

ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

และต้องดำเนินการ...

D

แจ้งให้นายกรัฐมนตรี
ทราบโดยไม่ชักช้า

เงื่อนไขฝ่ายบริหาร: นายกรัฐมนตรีท้วงติงด้วยตนเอง

หากนายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นเองว่า
ร่างพระราชบัญญัตินั้นขัดรัฐธรรมนูญ
หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้อง...

สามารถเริ่มต้นกระบวนการ
ตรวจสอบได้ทันที
ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย

ขั้นตอนการส่งเรื่องของฝ่ายบริหาร

A

นายกรัฐมนตรี

ส่งเรื่องไปยัง...

B

ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

และต้องดำเนินการ...

C

แจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร
และประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

เงื่อนไข: จะยื่นศาลรัฐธรรมนูญได้เมื่อไหร่?

ระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา

- ❌ ยื่นศาลไม่ได้!
- วิธีแก้: ต้องใช้วิธี ลงมติในสภา เพื่อแก้ไขเนื้อหาส่วนที่ขัดรัฐธรรมนูญ

เมื่อรัฐสภาพิจารณาแล้วเสร็จ

- ✅ ยื่นศาลได้!
- วิธีแก้: สามารถโต้แย้งและเสนอเรื่องสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้ทันที

สรุปเปรียบเทียบ 2 เส้นทางการตรวจสอบ

	สมาชิกวุฒิสภา	นายกรัฐมนตรี
ผู้ริเริ่มกระบวนการ	สมาชิกวุฒิสภา (1 ใน 10)	นายกรัฐมนตรี
ส่งเรื่องผ่านใคร	ประธานแห่งสภาที่สังกัด	ส่งตรงด้วยตนเอง
ผู้ทำคำวินิจฉัย	ศาลรัฐธรรมนูญ	ศาลรัฐธรรมนูญ
ผู้ที่ต้องรับแจ้งเหตุ	นายกรัฐมนตรี	ประธานสภาฯ และ ประธานวุฒิสภา

ตรวจสอบอะไรได้บ้าง? (2 ประเด็นหลัก)

**มีข้อความขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ**

» โต๊ะแย้งว่า เนื้อหา
ของกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ

**ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้อง
ตามบทบัญญัติ**

» โต๊ะแย้งว่า กระบวนการตรา
กฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ

ความต่าง: ก่อน vs. หลัง ประกาศใช้กฎหมาย

ตรวจสอบ
เนื้อหา

ตรวจสอบ
กระบวนการ

ก่อนประกาศใช้

หลังประกาศใช้

! ข้อสังเกต: กฎหมายที่ประกาศใช้แล้ว จะตรวจสอบได้เฉพาะเรื่อง
เนื้อหา เท่านั้น! โต๊ะแย้งเรื่องกระบวนการตราไม่ได้อีก

ตัวอย่าง กระบวนการตรา ที่ขัดรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 13-14/2541

วุฒิสภา แก้ไข ร่าง พ.ร.บ. แต่ไม่ส่งกลับ

- เมื่อวุฒิสภามีการแก้ไขร่างฯ รัฐธรรมนูญบังคับว่า ต้องย้อนเรื่องมาให้สภาผู้แทนฯ พิจารณาอีกครั้ง
- **X** ห้ามนำร่างที่แก้ไขแล้วขึ้นทูลเกล้าฯ ทันทีเด็ดขาด!

ตัวอย่าง กระบวนการตรา

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 16/2551

องค์ประชุมไม่ครบ

หากระหว่างพิจารณาร่าง พ.ร.บ.
มีสมาชิกรัฐสภาไม่ครบองค์ประชุม
ถือว่ากระบวนการตรากฎหมายนั้น
ไม่ถูกต้องทันที

 ข้อสังเกต: กรณีองค์ประชุมไม่ครบนี้
เคยเกิดขึ้นจำนวนมากในสมัยสภานิติ
บัญญัติแห่งชาติ (สนช.)

การเสียบบัตรแทนกัน: บรรทัดฐานทางกฎหมายที่ทำให้กฎหมายเป็นโมฆะ

บรรทัดฐานการเสียบบัตรแทนกัน

การลงคะแนนแทนกันคือ
กระบวนการที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

หากพบว่ามีการใช้บัตร ส.ส.
อื่นลงคะแนนแทนกัน ร่าง ร่าง พ.ร.ม.
นั้นจะถือว่าตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องทันที

ความผิดสำเร็จทันที
แม้ไม่ทราบตัวผู้กระทำ

เมื่อพิสูจน์ได้ว่าการกดบัตรแทนกันจริง
กระบวนการจะถือว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
โดยไม่ต้องรอระบุตัวผู้กระทำผิด

กรณีศึกษาเปรียบเทียบ

ร่าง พ.ร.บ. ภูเก็ต
(คำวินิจฉัย 3-4/2557)

ศาลวินิจฉัยว่าตกไปเพราะ ส.ส.
ใช้บัตรลงคะแนนแทนกัน
ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ร่าง พ.ร.บ. จบประมาณฯ
ปี 2563

ใช้บรรทัดฐานเดียวกันในการวินิจฉัย
เมื่อพบว่ามี การเสียบบัตรแทนกันจริง
ตามการตรวจสอบของเลขาธิการสภาฯ

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 2-3/2563

ขั้นตอนการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 132)

ขั้นตอนการพิจารณาและลงมติในรัฐสภา

มากกว่าครึ่งหนึ่ง

การลงมติในวาระที่สามต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา

พิจารณาร่วมกันให้เสร็จภายใน 180 วัน

หากรัฐสภาประชุมร่วมกันพิจารณาไม่เสร็จตามกำหนดให้ถือว่ารัฐสภาเห็นชอบตามร่างที่เสนอเดิม

การตรวจสอบโดยศาลและองค์กรอิสระ

ส่งให้หน่วยงานตรวจสอบภายใน 15 วัน

เมื่อรัฐสภาเห็นชอบแล้วต้องส่งร่างให้ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระให้ความเห็น

ระยะเวลาที่กักตวงและแก้ไข

หน่วยงานมีเวลา 10 วันในการกักตวง

รัฐสภาต้องแก้ไขให้เสร็จภายใน 30 วันหากพบข้อความที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

สรุปกรอบเวลาสำคัญ	ระยะเวลาที่กำหนด
การพิจารณาของรัฐสภา (วาระ 1-3)	ภายใน 180 วัน
การส่งร่างให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ภายใน 15 วัน หลังรัฐสภาเห็นชอบ
การพิจารณาแก้ไข (กรณีมีข้อกักตวง)	ภายใน 30 วัน นับจากได้รับความเห็น

ด้านที่ 1: รัฐสภาต้องพิจารณาให้จบภายใน 180 วัน

180 วัน

กำหนดเวลาเด็ดขาด: รัฐสภาต้องประชุมร่วมกัน และพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน

เงื่อนไขการผ่านวาระที่ 3: ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบ 'มากกว่ากึ่งหนึ่ง' ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา

หากพิจารณาไม่ทัน? ถ้าหมดเวลา 180 วัน ให้ถือว่ารัฐสภา 'ให้ความเห็นชอบ' ตามร่างเดิมที่เสนอมารโดยอัตโนมัติ

ด้านที่ 2: การส่งตรวจสอบความชอบธรรม (เส้นทางไฟเขียว)

ไม่มีข้อกักท้วง = ผ่าน

- หากไม่มีข้อกักท้วงภายใน 10 วัน
ให้รัฐสภาดำเนินการขั้นตอนต่อไปได้ทันที

ผู้ตรวจสอบ: ศาลฎีกา | ศาลรัฐธรรมนูญ | องค์การอิสระ

ส่งภายใน 15 วัน

- นับแต่รัฐสภาเห็นชอบ
ต้องส่งร่างให้ศาลฎีกา, ศาลรัฐธรรมนูญ
หรือองค์การอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็น

รอผล 10 วัน

- หน่วยงานรับเรื่องมีเวลาพิจารณา
10 วันนับแต่ได้รับร่าง

กฎหมายบังคับให้ต้องส่ง

ด้านที่ 3: กรณีถูกท้าทายและกระบวนการซ่อมแซม

เหตุแห่งการท้าทาย:

1. ร่างมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
2. ทำให้หน่วยงานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้

ซ่อมแซมใน 30 วัน

- รัฐสภาต้องประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่ได้รับความเห็น

ตีกลับสู่รัฐสภา

- ให้เสนอความเห็นกลับมายังรัฐสภา

แก้ไขเสร็จสิ้น

- รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอตามที่เห็นสมควรเมื่อเสร็จแล้วจึงดำเนินการต่อไป

สรุปกลไกและเงื่อนไขเวลา มาตรา 132 (Master Blueprint)

ขั้นตอน	ผู้ดำเนินการ	เงื่อนไขเวลา	เงื่อนไขสำคัญ
พิจารณาร่าง	รัฐสภา (ประชุมร่วม) 	180 วัน	ต้องได้เสียง > กึ่งหนึ่ง (ถ้าไม่ทัน ถือว่าเห็นชอบอัตโนมัติ)
ส่งให้ตรวจสอบ	รัฐสภา 	15 วัน	นับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบ
ตรวจสอบ (ไฟเขียว)	ศาล/องค์กรอิสระ 	10 วัน	หากครบกำหนดแล้วไม่มีข้อทักท้วง ให้เดินหน้าต่อ
แก้ไข (กรณีถูกตีกลับ)	รัฐสภา (ประชุมร่วม) 	30 วัน	แก้ไขตามข้อเสนอ หากเสร็จสิ้นให้ดำเนินการต่อทันที

ข้อมูลครบถ้วน
ถูกต้องตามหลักกฎหมาย

การควบคุมการตราพระราชกำหนด

สรุปสาระสำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 172 และ 173

เจาะลึกการตรา "พระราชกำหนด" (พ.ร.ก.): หลักเกณฑ์และกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ

เงื่อนไขและเหตุผลความจำเป็นในการตรา พ.ร.ก.

กรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

คณะรัฐมนตรีต้องเห็นชอบว่ามีความ

วัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ

รักษาความปลอดภัย
ประเทศ

ความปลอดภัย
สาธารณะ

ความมั่นคง
เศรษฐกิจ

ป้องกันภัยพิบัติ
สาธารณะ

กรณีพิเศษด้านภาษีอากรหรือเงินตรา
ตราได้เมื่อต้องพิจารณาโดยด่วนและลับ
เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดินตามมาตรา 174

กระบวนการตรวจสอบและผลทางกฎหมาย

ต้องเสนอรัฐสภา
เพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า

รัฐสภาอนุมัติ

พ.ร.ก. มีผลบังคับใช้
เป็นพระราชบัญญัติต่อไป

สภาผู้แทนราษฎร
ไม่อนุมัติ

พ.ร.ก. ตกไป
(สิ้นผลบังคับใช้)

หากอยู่นอกสมัยประชุม
ต้องเรียกประชุมวิสามัญ
เพื่อพิจารณาอนุมัติโดยเร็ว

วุฒิสภาไม่อนุมัติ
แต่สภาผู้แทนฯ ยืนยัน

พ.ร.ก.
มีผลบังคับใช้ต่อไป

ผลของการไม่อนุมัติโดยรัฐสภา
หากสภาไม่อนุมัติ พ.ร.ก. นั้นจะตกไป
แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

พระราชกำหนด (พ.ร.ก.) คืออะไร?

[อำนาจบริหาร
(คณะรัฐมนตรี)] + [เหตุฉุกเฉิน] = [กฎหมายที่มีศักดิ์เท่า
พระราชบัญญัติ]

- พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นเพื่อใช้บังคับเช่นเดียวกับ พ.ร.บ. ในยามที่ประเทศมีความจำเป็นเร่งด่วน

4 เงื่อนไขสำคัญในการตรา พ.ร.ก. (มาตรา 172)

รักษาความปลอดภัย
ของประเทศ

ความปลอดภัย
สาธารณะ

ความมั่นคงใน
ทางเศรษฐกิจ

ป้องกันภัยพิบัติ
สาธารณะ

คณะรัฐมนตรีต้องเห็นว่าเป็น
กรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้

ขั้นตอนหลังประกาศใช้: ต้องเสนอรัฐสภา โดยไม่ชักช้า

หากอยู่ในสมัยประชุม
→ เสนอต่อรัฐสภาในการ
ประชุมคราวต่อไปทันที

หากอยู่นอกสมัยประชุม
→ คณะรัฐมนตรีต้องเรียกประชุมรัฐสภา
สมัยวิสามัญ โดยเร็ว

การพิจารณาของ สภาผู้แทนราษฎร (ด้านที่ 1)

ต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภา

สภาผู้แทนราษฎร ไม่อนุมัติ
→ พ.ร.ก. ตกไปทันที

สภาผู้แทนราษฎร อนุมัติ
→ ส่งต่อให้วุฒิสภาพิจารณา

การพิจารณาของ วุฒิสภา (ด้านที่ 2)

วุฒิสภา ไม่อนุมัติ
→ ส่งเรื่องกลับให้สภาผู้แทน
ราษฎรยื่นยันอีกครั้ง!

วุฒิสภา อนุมัติ
→ พ.ร.ก. มีผลบังคับใช้เป็น
พระราชบัญญัติ

การยื่นยันของสภาผู้แทนราษฎร (ด้านชี้ชะตา)

เมื่อ สว. ไม่อนุมัติ สส. ต้องโหวตยืนยันมติ

$\leq 50\%$

คะแนนเสียง
ไม่มากกว่ากึ่งหนึ่ง
→ พ.ร.ก. ตกไป

$> 50\%$

คะแนนเสียง
มากกว่ากึ่งหนึ่ง
→ พ.ร.ก. มีผลเป็น
พระราชบัญญัติ

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (มาตรา 173) ด้านเบรกจุกเงิน: พ.ร.ก. นี้เข้าเงื่อนไขจริงหรือไม่?

ก่อนที่สภาจะอนุมัติ สส. หรือ สว. จำนวน ไม่น้อยกว่า 1/5
ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภา

กรอบเวลาพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

3 วัน

ประธานสภาส่งเรื่องให้ศาลฯ
(รัฐสภาต้อง รอ
การพิจารณา พ.ร.ก. ไว้ก่อน)

60 วัน

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำ
วินิจฉัยและแจ้งกลับ

มติ 2/3

การตัดสินว่าขัดรัฐธรรมนูญ
ต้องใช้เสียงตุลาการฯ
ไม่น้อยกว่า 2/3 ของทั้งหมด

ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

เป็นไปตามเงื่อนไข
(มาตรา 172)

รัฐสภาดำเนินการพิจารณา พ.ร.ก.
ต่อไปตามขั้นตอนปกติ

ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข
(ขัดรัฐธรรมนูญ)

พ.ร.ก. นั้น
ไม่มีผลใช้บังคับมาแต่ต้น
(Void ab initio)

ข้อแตกต่างสำคัญเมื่อ พ.ร.ก. ถูกปิดตก

สภาไม่อนุมัติ = ตกไป

- สิ้นสุดการบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศ
- ไม่กระทบ กิจการที่ทำไปแล้วในระหว่างที่ พ.ร.ก. บังคับใช้ (การกระทำในอดีตยังชอบด้วยกฎหมาย)

ศาลฯ ชี้ว่าขัดเงื่อนไข = ไม่มีผลมาแต่ต้น

- ถือว่าไม่เคยมีกฎหมายฉบับนี้เกิดขึ้นเลย
- การกระทำใดๆ ที่อ้าง พ.ร.ก. นี้ ไม่มีกฎหมายรองรับ ตั้งแต่แรกเริ่ม

การประกาศผลอย่างเป็นทางการ

นายกรัฐมนตรี
มีหน้าที่ประกาศผลการอนุมัติ
หรือ ไม่อนุมัติ

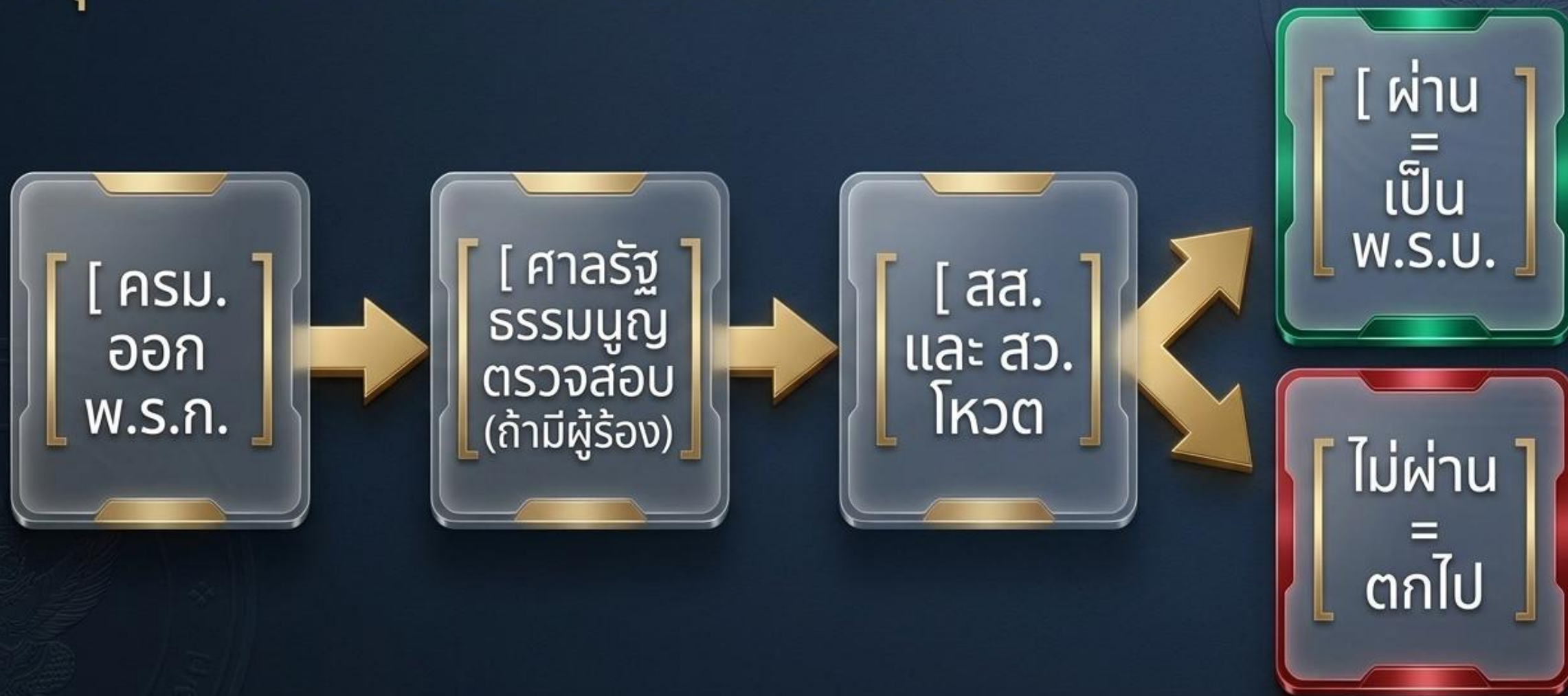
ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา

กรณีไม่อนุมัติ ให้ พ.ร.ก. สิ้นผลบังคับใช้
ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา

สรุปภาพรวม: เส้นทางของพระราชกำหนด

สรุปสาระสำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 172 และ 173

การตรวจสอบพระราชกำหนดโดยศาลรัฐธรรมนูญ

สรุปหลักกฎหมาย ข้อจำกัด และกรณีศึกษา

ขอบเขตอำนาจศาล: ตรวจสอบเฉพาะ 'เหตุแห่งการตรา'

มาตรา 173 ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบพระราชกำหนดในประเด็นเดียว
คือเป็นไปตาม มาตรา 172 วรรคหนึ่ง หรือไม่ (เพื่อประโยชน์ 4 ประการ):

1. รักษาความปลอดภัยของประเทศ

2. ความปลอดภัยสาธารณะ

3. ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ

4. ป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

ข้อจำกัด: สิ่งที่ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับวินิจฉัย

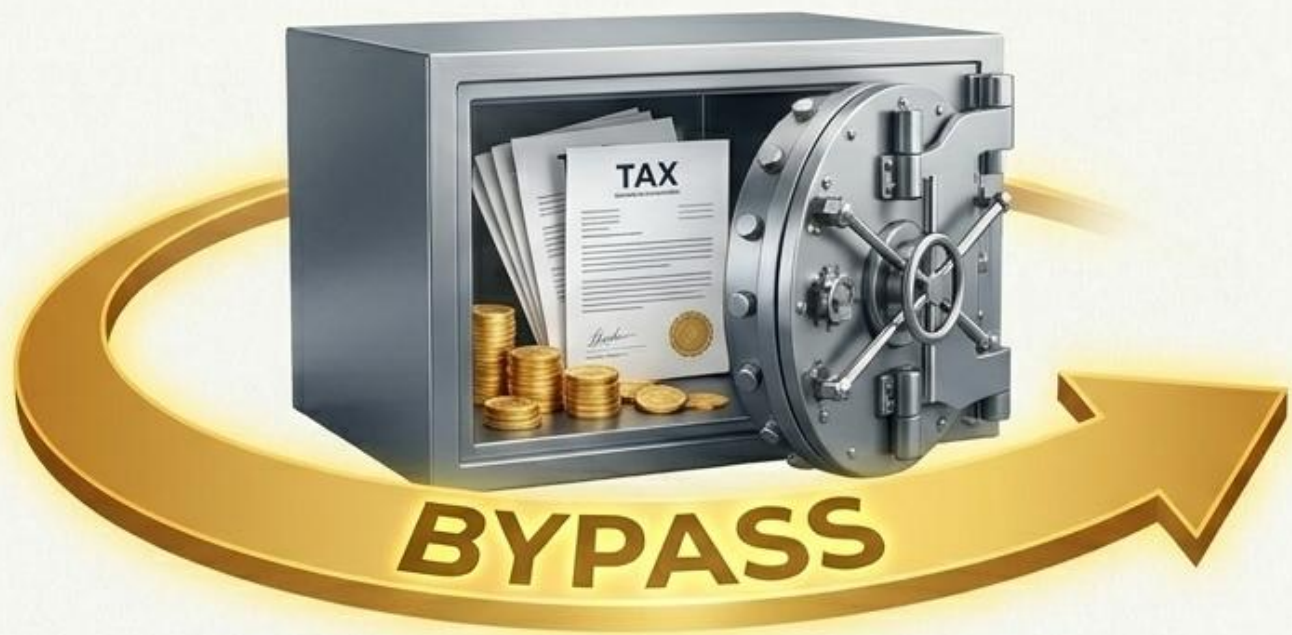

ศาลจะไม่ก้าวล่วงดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในประเด็น:

**‘เป็นกรณีฉุกเฉินที่มี
มีความจำเป็น รีด่วนอัน
มีอาจจะหลีกเลี่ยงได้หรือไม่’**

หากส่งให้วินิจฉัยในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับวินิจฉัย

ข้อยกเว้นเด็ดขาด: พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรและเงินตรา

ตาม มาตรา 174 วรรคสอง พระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องด้วยภาษีอากรหรือเงินตรา:

- ไม่อนุญาตให้นำมาตรา 173 มาใช้บังคับ

- ผลลัพธ์: ไม่สามารถถูกตรวจสอบโดยศาลรัฐธรรมนูญได้ในช่องทางนี้

กรอบเวลา: ต้องยื่นก่อนรัฐสภา ‘อนุมัติ’

ส.ส. หรือ ส.ว. ต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ก่อน
ที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดนั้น
หากสภาอนุมัติแล้ว สิทธิในการยื่นตรวจสอบตามมาตรา 173 จะสิ้นสุดลงทันที

มติพิเศษ: เกณฑ์คะแนนเสียงของศาลรัฐธรรมนูญ

$\geq 2/3$

การวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง (ตัดก พ.ร.ก.)
ต้องใช้มติด้วยคะแนนเสียง ‘ไม่น้อยกว่าสองในสาม’
ของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (มาตรา 173 วรรคสี่)

ผิดช่องทาง: กรณี 'เนื้อหา' ขัดรัฐธรรมนูญ

ช่องทาง**มาตรา 173** ใช้ตรวจสอบเฉพาะ '**เหตุผลในการออก**' เท่านั้น หากต้องการโจมตีว่า '**เนื้อหา**' ของกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ ต้องรอให้ผ่านสภาจนเป็นพระราชบัญญัติก่อน แล้วจึงยื่นผ่านช่องทางปกติ

จ่ายก่อน เสียเปรียบจริงหรือ?

กรณีศึกษาพระราชกำหนดเก็บภาษีมรดก กับเงื่อนไขเวลาที่เปลี่ยนชะตากรรม

The Weight of Time & Law

จุดเริ่มต้น: กฎหมายฉบับเร่งด่วน

เก็บภาษีมรดก 0.1%
ของมูลค่าที่ได้รับ

ต้องชำระภายใน 30 วัน
นับแต่วันได้รับมรดก

1 มิ.ย.

10 มิถุนายน 2562: มรดกชิ้นเดียวกัน

นางสาวฟ้า

ได้รับที่ดิน 1 แปลง (มูลค่า 1 ล้านบาท)

นายดำ

ได้รับที่ดิน 1 แปลง (มูลค่า 1 ล้านบาท)

10 มิ.ย.

10 มิ.ย.

11 มิถุนายน 2562: ทางแยกของการตัดสินใจ

รับจ่ายทันที!

นางสาวฟ้าจ่ายภาษีให้รัฐจำนวน 100,000 บาท

รอก่อน!

นายดำเสียตายนเงิน ตั้งใจรอจ่ายวันครบกำหนด

11 มิ.ย.

14 - 15 มิถุนายน 2562: จุดหักมุมระดับชาติ

14 มิ.ย.

สภาผู้แทนราษฎร ไม่อนุมัติ พระราชกำหนด

15 มิ.ย.

คณะรัฐมนตรีนำประกาศสงราชกิจจานุเบกษา

14-15 มิ.ย.

16 มิถุนายน 2562: กฎหมายสิ้นสภาพ

พระราชกำหนดตกไปอย่างสมบูรณ์

ไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

16 มิ.ย.

ชะตากรรมของฟ้า: เรียกเงินคืนไม่ได้

**รัฐมีสิทธิโดยชอบในเงิน
100,000 บาท**

การจ่ายเงินเกิดขึ้นใน
ช่วงเวลาคู่ครอง (1 - 14 มิ.ย.)
ซึ่งกฎหมายยังมีผลสมบูรณ์ในขณะนั้น

ชะตากรรมของดำ: รอดพ้นภาษี

รัฐเรียกเก็บภาษีจากนายดำไม่ได้อีก

เมื่อยังไม่จ่าย และกฎหมายตกไปแล้ว
จึงไม่มีกฎหมายใดมาบังคับนายดำได้อีกต่อไป

หัวใจสำคัญ: รัฐธรรมนูญ มาตรา 172 วรรคสาม

Active vs. Void

1 – 15 มิ.ย.
ช่วงมีผลบังคับใช้

16 มิ.ย. เป็นต้นไป
ตกไป

บุคคล	การกระทำและช่วงเวลา	ผลทางกฎหมาย
ฟ้า	จ่ายภาษี 1 แสนบาท (11 มิ.ย. - ช่วงกฎหมายมีผล)	รัฐริบเงินโดยชอบ เรียกคืนไม่ได้
ดำ	รอดูท่าที (หลัง 16 มิ.ย. - กฎหมายตกไปแล้ว)	ไม่มีกฎหมายบังคับ ไม่ต้องจ่าย

การตกไปของกฎหมาย ไม่กระทบกิจการที่ได้ทำไปแล้วในระหว่างที่กฎหมายบังคับใช้

กรณีศึกษา: ภาษีมรดกของนายดำ

1 มิ.ย.
62

ประกาศ พ.ร.ก. ภาษีมรดก
(เก็บ 1%)

2 มิ.ย.
62

นายดำได้รับมรดกเงินสด
1,000,000 บาท

3 มิ.ย.
62

นายดำไปจ่ายภาษี
10,000 บาท (1%) ให้กับรัฐ

จุดหักเห: ศาลรัฐธรรมนูญตีตกพระราชกำหนด

4 ส.ค. 62: ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า
พ.ร.ก. นี้ ไม่เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง

5 ส.ค. 62:
ประกาศการไม่อนุมัติในราชกิจจานุเบกษา

‘นายดำ จะเรียกเงินภาษี 10,000 บาทที่จ่ายไปแล้ว คืนจากรัฐได้หรือไม่?’

บทสรุปคำพิพากษา: เรียกคืนได้ฐาน ‘ลากมิควรได้’

1. ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตีตกตามมาตรา 173
ไม่ใช่สภาไม่อนุมัติ

2. ส่งผลให้ พ.ร.ก. ฉบับนี้
“ไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น”

3. การที่รัฐเก็บภาษีไปในวันที่ 3 มิ.ย.
จึงปราศจากฐานทางกฎหมายรองรับ

4. เงิน 10,000 บาท กลายเป็น ‘ลากมิควรได้’
รัฐต้องคืนเงินทั้งหมดให้แก่นายดำ

จุดตัดสำคัญ: ผลของการตีตก (ศาล vs รัฐสภา)

ตีตกโดย 'ศาลรัฐธรรมนูญ'
(มาตรา 173 วรคสาม)

ไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น
(Void Ab Initio)

ถือว่าไม่เคยมีกฎหมายนี้
ต้องคืนเงินทั้งหมดฐาน
'ลากมิควรได้'

ไม่อนุมัติโดย 'รัฐสภา'
(มาตรา 172 วรคสาม)

มีผลบังคับจนกว่าจะถูกตีตก

ไม่กระทบกิจการที่ได้เป็นไปแล้ว
ในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น
(ไม่ต้องคืนเงิน)

